

Jaarverslag 2024

Datum maart '25

Kenmerk NAK jaarverslag

Afdeling Financiën

Inhoud

1. Voorwoord voorzitter	3
2. Voorwoord directie	4
3. De NAK	6
4. Organisatie en bestuurszaken	9
5. Toezicht	22
6. Keuren en Certificeren	26
7. Informeren	32
8. Financiën	34
9. Vooruitblik 2025	54

1. Voorwoord voorzitter

De NAK en de landbouwsector zijn voor hun functioneren van veel factoren in Nederland, Europa en de wereld afhankelijk. Dat geldt voor het klimaat en voor politieke en economische ontwikkelingen. Ook al zijn er altijd onzekerheden, we kunnen ons op veel voorbereiden. Het is belangrijk risico's te onderkennen en die zoveel mogelijk te beheersen. En vooral nieuwe kansen te pakken in ons werk.

In het afgelopen jaar zijn de relaties met onze omgeving verder versterkt. De NAK heeft in het afgelopen jaar met veel betrokkenen gesproken om te komen tot een actuele meerjarenvisie en strategie. Daarmee verbeteren we ons functioneren en bereiden we ons nog beter voor op de toekomst.

Ook met de andere keuringsdiensten hebben we gezamenlijke uitdagingen en kansen gedeeld en de samenwerking versterkt. Het bestuur heeft haar eigen functioneren geëvalueerd en nieuwe bestuursleden verwelkomd.

In het afgelopen jaar zijn hiermee stappen gezet om de kwaliteit en veerkracht van de NAK te vergroten. Dat is nodig in een wereld waarin veel in beweging is en worden vertrouwd op de continuïteit en de kwaliteit van de NAK.

Han Polman

Voorzitter bestuur

2. Voorwoord directie

Voor de NAK is 2024 wederom een intensief jaar geweest. Een jaar, dat in het teken heeft gestaan van verbinden en het delen van informatie. Er zijn vele gesprekken gevoerd met bedrijven, telers, ministerie, keuringsdiensten en andere stakeholders waarbij de beelden en verwachtingen zijn besproken. Dit heeft tot waardevolle inzichten geleid voor onze visie, die eind oktober 2024 door het bestuur is vastgesteld. Een mooie basis voor de meerjarenstrategie, die we samen met het brede management van de NAK ontwikkelen en in 2025 verwachten vast te stellen.

De verwachte areaalkrimp in pootgoed bleef dit jaar uit waardoor we ondanks hogere kosten het begrote resultaat hebben kunnen realiseren. Naast dit financiële resultaat zijn op tal van andere terreinen mooie stappen gemaakt. Zo is er veel tijd gestoken in de ondersteuning van het ministerie bij de verwachte invoering van nieuwe PRM-wetgeving (Plant Reproductive Material) en heeft de evaluatie van de nacontrole geleid tot een goed geregisseerd proces. Ook in het interne ontwikkelprogramma dat in 2022 is gestart, zijn de projecten met betrekking tot communicatie, meerjarenpersoneelsplanning en Planning & Control succesvol afgerond en geïmplementeerd binnen de organisatie om het komende jaar verder uit te bouwen. In het project procesoptimalisatie zijn we tot de conclusie gekomen dat we ten aanzien van automatisering ons eerst focussen op stabilisatie van de huidige omgeving. Deze tijd gebruiken we om onze processen breder en intensiever te reviewen zodat we op termijn met behulp van nieuwe ontwerpen van onze processen goede uitgangspunten kunnen formuleren voor een meer toekomstgerichte automatisering.

2024 heeft veel gevraagd van de medewerkers van de NAK en zij hebben de werkzaamheden die op ons afkwamen uitstekend opgevangen. Het goede werk dat de NAK al sinds jaar en dag doet ging soepel verder en de voorbereidingen om gehoor te geven aan toekomstige ontwikkelingen zijn voortvarend opgepakt. De betrokkenheid en kennis van onze medewerkers helpen daarbij enorm.

Jan Duijsens

Algemeen directeur

Nancy Rietbroek

Operationeel directeur

3. De NAK

3.1 Missie en visie

‘Het bevorderen, bewaken en borgen van de kwaliteit van Nederlands pootgoed en zaaizaad van landbouwgewassen.’

Al jaren is dit de missie van de NAK. Dit zal ook voor de toekomst onze leidraad blijven.

Gedurende 2024 heeft een uitgebreid proces plaatsgevonden om tot een nieuwe formulering van de visie te komen. Deze visie schetst een beeld van de NAK in de toekomst. Het is ons lange termijn doel dat ons motiveert en dat ons helpt om strategische keuzes te maken zodat we gaan bereiken wat we voor ogen hebben. De visie geeft richting aan onze inspanningen en zorgt ervoor dat iedereen binnen de NAK en daarbuiten weet waar we naartoe werken:

‘De NAK bouwt mee aan een landbouwsector waar kwaliteit van waarde blijft, toezicht vertrouwen geeft en de NAK een vanzelfsprekende partner is.’

Deze visie is de basis van onze vier waarde-zinnen:

1. Het NAK-certificaat als onderscheidende waarde
2. Als partner van waarde voor overheid en sector
3. De meerwaarde van onze kennis en expertise
4. Onze mensen zijn van onschatbare waarde

3.2 Kerntaken

Gedreven door kwaliteit

Om erop toe te zien dat uitsluitend betrouwbaar pootgoed en zaaizaad in de handel wordt gebracht is de NAK op grond van de Zaaizaad- en plantgoedwet 2005 en de Algemene wet bestuursrecht belast met de keuring van dit teeltmateriaal. Hiervoor inspecteren gespecialiseerde keurmeesters door heel Nederland gedurende de seizoenen de gewassen en partijen op diverse kwaliteitsnormen en nemen ze monsters, die in ons laboratorium in Emmeloord verder onderzocht worden. De resultaten van deze inspecties en analyses bepalen uiteindelijk of een partij voorzien kan worden van het bekende NAK certificaat en in de handel mag worden gebracht. Mede dankzij de keuringen van de NAK is de Nederlandse aardappel- en zaaizadensector een begrip in de wereld.

Naast deze werkzaamheden op het gebied van kwaliteit voert de NAK diverse werkzaamheden uit in het kader van plantgezondheid, zoals de import- en exportinspecties, het waarmerken van fytosanitaire documenten, de inspecties in het kader van teeltvoorschriften en monitoring- en surveyactiviteiten op de aanwezigheid van q-organismen. Middels het Besluit plantgezondheid is de NAK aangewezen als bevoegde autoriteit voor fytosanitaire werkzaamheden met betrekking tot plantenasporten en RNQP's (Regulated Non Quarantine Pests).

Het laboratorium is als officieel aangewezen en geaccrediteerd laboratorium een belangrijke onderdeel van de organisatie. Veel analyses worden uitgevoerd met toepassing van moleculaire onderzoekstechnieken. Zo ook voor de diverse Publiek Private Samenwerkingsprojecten met onder andere de WUR.

Het Proef- en controlebedrijf van de NAK in Tollebeek wordt ingezet voor de meest uiteenlopende veldonderzoeken aan zowel bestaande als nieuwe rassen van landbouwgewassen.

3.3 Gevoerd beleid

In 2024 stonden vier speerpunten centraal:

1. Verbinding met de sector uitbouwen
2. Interne samenwerking verbeteren
3. Europese kaders implementeren
4. Procesinrichting en automatisering optimaliseren

Op diverse manieren hebben we hier vorm en inhoud aan gegeven. Er is volop geïnvesteerd in de relatie met onze opdrachtgevers, klanten en partners. Over en weer zijn er bezoeken gebracht en er is met elkaar gesproken over tal van onderwerpen. Intern is het in 2023 gestarte traject om te komen tot een nieuwe meerjarenstrategie voortgezet en zijn de opgestelde scenario's tegen elkaar afgewogen. In diverse projecten zijn er afdeling overstijgende bijeenkomsten geweest om de samenwerking te verstevigen en de mogelijkheden tot procesoptimalisatie te verkennen. Ook de diverse bijeenkomsten met externe partijen hebben ons hierbij geïnspireerd en gemotiveerd.

De uitvoering hiervan ging gepaard met een nadrukkelijke voorbereiding voor de toekomst en diverse wijzigingen die we daarin op ons af zien komen.

We willen ons verder professionaliseren en zakelijk onze rol invulling geven, met behoud van onze klantgerichtheid. Onze expertiserol mag verder ontwikkeld worden waarbij we transparant onze kennis willen delen. Tegelijkertijd werken we hard aan de proces- en kostenbeheersing en onderzoeken we waar welke besparingen mogelijk zijn. Gedurende 2024 zijn we tot de conclusie gekomen dat we versterkt moeten inzetten op procesoptimalisatie om daarna ook onze proces-automatisering naar een hoger plan te kunnen brengen.

4. Organisatie en bestuurszaken

4.1 Inleiding

In 2024 zijn we verdergegaan met het ontwikkelprogramma.

Dit programma is eind 2022 opgestart en is afgeleid van ons besturingsmodel. Een deel van de projecten is in 2024 afgerond en overgedragen aan het lijnmanagement.

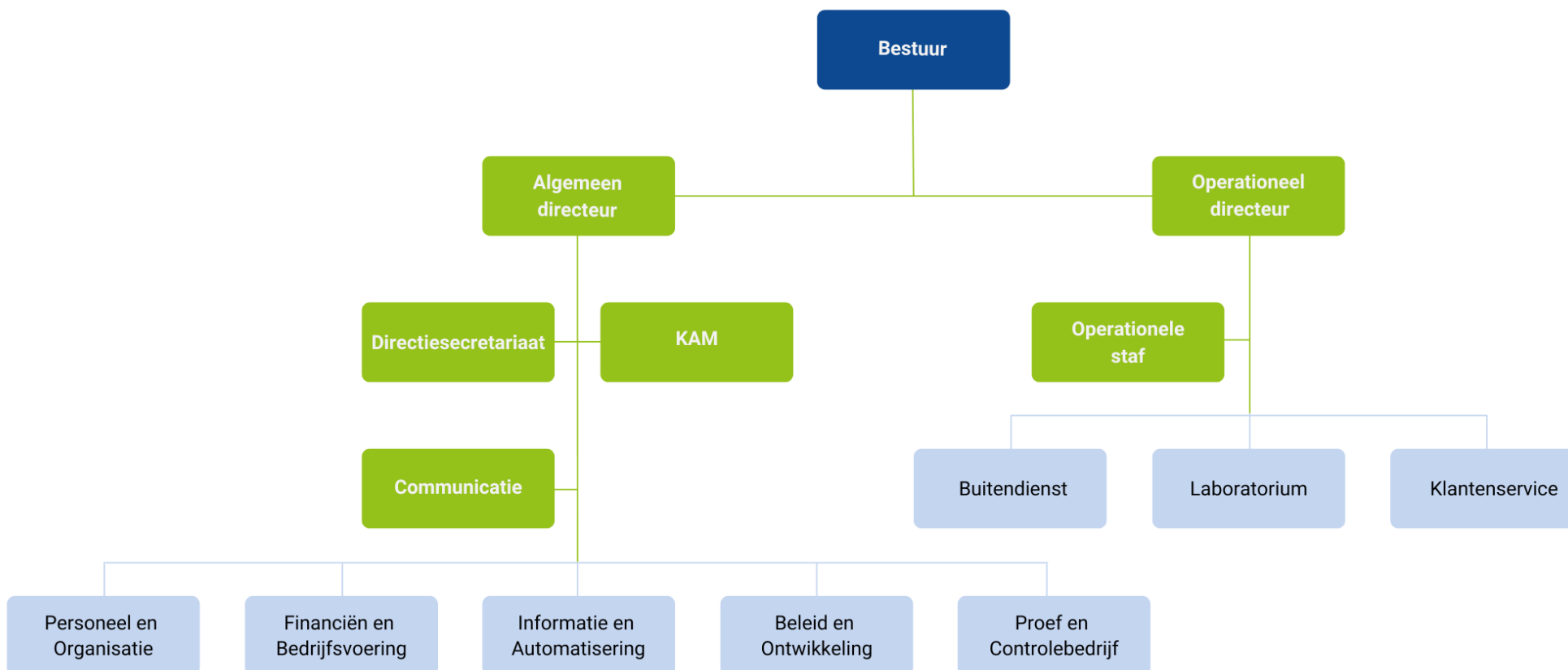
In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op de volgende onderwerpen: de interne structuur van de organisatie, management controls, personeelsmanagement en de onderlinge samenwerking. Aansluitend komen ook de onderwerpen informatisering en digitalisering, onderzoek en ontwikkeling, maatschappelijk verantwoord ondernemen, kwaliteit en accreditaties en de samenwerking met de andere keuringsdiensten aan bod.

4.2 Interne organisatiestructuur

In 2024 is er een kleine wijziging doorgevoerd in de interne structuur. Na het vertrek van de PQiS-officer (Privacy, Quality and Information Security) is besloten de inhoud van deze functie apart te beleggen in nieuwe functies. Voor het kwaliteitsdeel is een nieuwe KAM-manager aangetrokken. Naast Kwaliteit behoren nu ook de onderwerpen Arbo en Milieu tot deze functie. Het Privacy en Informatie Security deel is ad

interim opgepakt door de manager I&A. Gedurende 2025 moeten we bezien hoe we deze verantwoordelijkheden structureel beter beleggen in de organisatie.

Hieronder is het organogram van de NAK weergegeven:

4.3 Management controls

In 2024 is de planning en control cyclus verder uitgebouwd.

De organisatie-begroting is vertaald naar de verschillende afdelingen die daarmee budgetverantwoordelijk zijn geworden.

Tevens zijn er nieuwe afdelingsrapportages geïntroduceerd die driemaal opgesteld zijn. Met deze rapportages monitoren we de voortgang van de doelen zoals geformuleerd in de jaarplannen. Ook houden we hiermee vinger aan de pols met betrekking tot de formatie, productiviteit en investeringen.

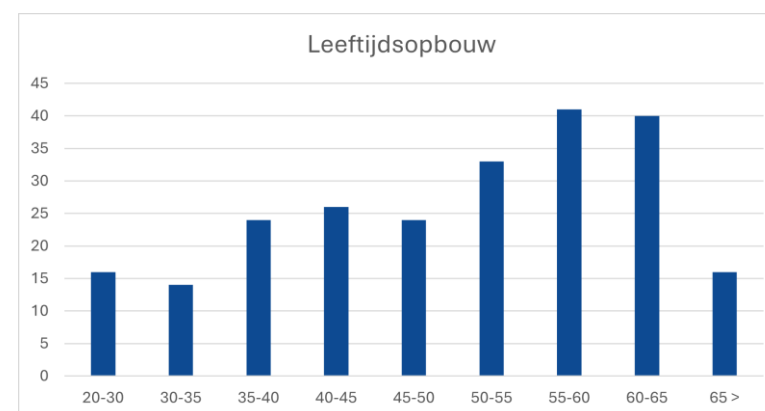
Met dit pakket aan veranderingen is de NAK meer in control wat betreft het realiseren van haar strategische doelen.

4.4 Personeelsmanagement

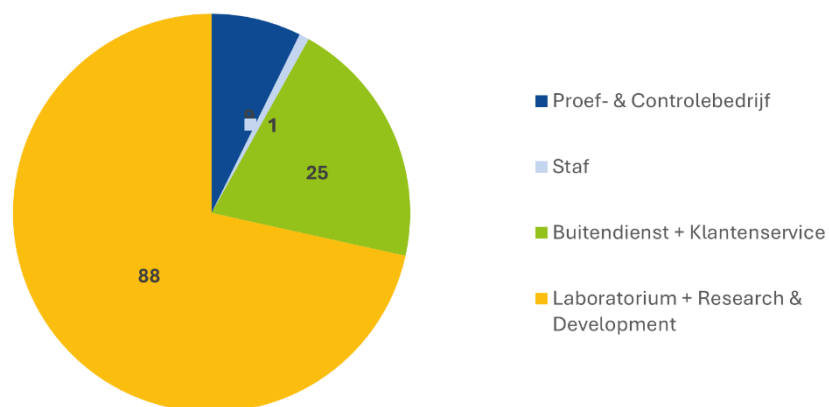
Personeelsplanning en functiehuis

In de tabel rechts staat de leeftijdsopbouw van het medewerkersbestand weergegeven. In vergelijking met voorgaande jaren is het aantal medewerkers in de leeftijdscategorie 60-65 jaar kleiner geworden. Daardoor is de leeftijdsgroep 55-60 jaar op dit moment de grootste leeftijdscategorie. In 2024 is er per afdeling gewerkt aan het verder vorm geven van een strategische personeelsplanning. Dit is de komende jaren onderdeel van de meerjarenstrategie.

In 2023 is de NAK begonnen aan een volledige herziening van het functiehuis. In 2024 zijn alle functiefamilies beschreven in de zogenoemde generieke profielen. Komend jaar wordt dit project afgerond.

Seizoensmedewerkers per afdeling

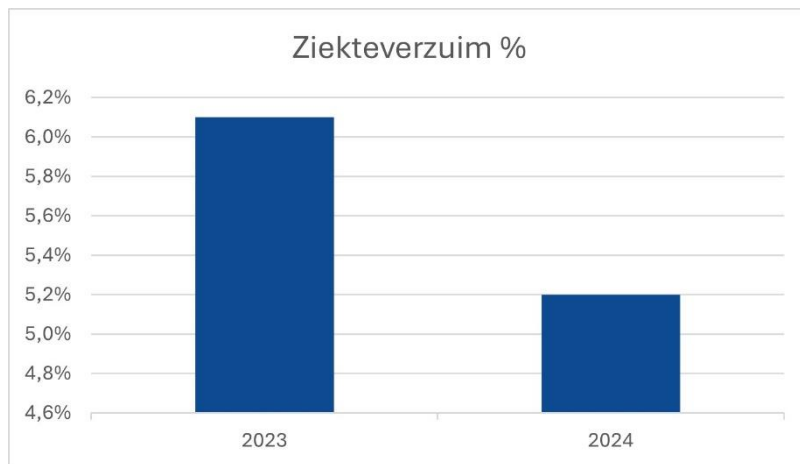

Recruitment

In 2024 waren er meer vacatures dan in 2023. Er zijn 22 vacatures geplaatst die allemaal zijn ingevuld. Vijf vacatures zijn ingevuld door interne medewerkers. De overige vacatures zijn ingevuld met nieuwe collega's.

Ondanks de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt is het ons in 2024 gelukt om invulling te geven aan de openstaande vacatures. Het aantal websitebezoekers en de kandidaten die daadwerkelijk solliciteren, blijft toenemen. Ons actief werving- en selectiebeleid heeft geresulteerd in een succesvolle invulling van de vacatures.

In 2024 zijn er 123 seizoenmedewerkers werkzaam geweest binnen de NAK. In het diagram is de onderverdeling van deze seizoenmedewerkers over de verschillende afdelingen uitgesplitst. In vergelijking met 2023 zijn er zes tijdelijke medewerkers meer ingezet.

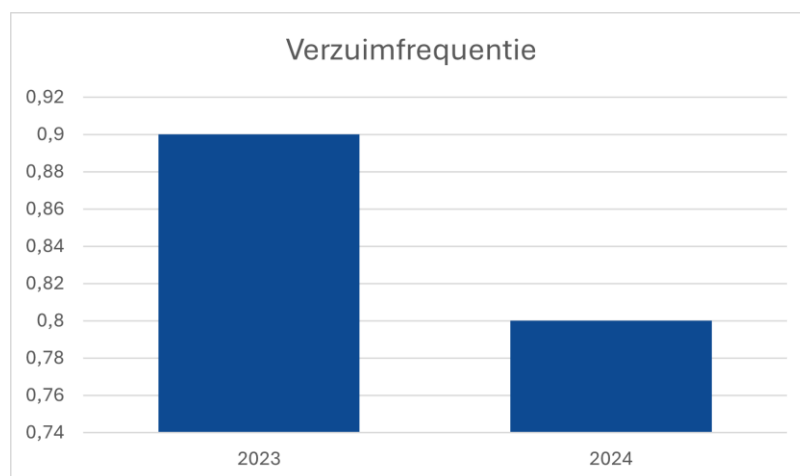

Verzuim

In 2024 bedraagt het verzuimpercentage 5,2%. Ten opzichte van 2023 is dit een daling van 0,9%. Het grootste gedeelte van het verzuim bestaat uit langdurig verzuim. Ook de verzuimfrequentie is in 2024 met 0,1 gedaald naar 0,8.

Arbo/duurzame inzetbaarheid

Vanaf 2024 worden de aardappelen bemonsterd vanaf de grond. De pootgoedtelers hebben hier goed aan meegeholpen. Verder blijven we ergonomische werkplekken uitrollen. Zo worden de standaard bureaus geleidelijk vervangen door sta/zit bureaus en worden binnen het laboratorium de werkplek met vaste afzuigkasten vervangen door hoog/laag afzuigkasten.

Opleiding en ontwikkeling

In 2024 is gestart met de nieuwe methodiek van ontwikkelgesprekken waarbij twee keer per jaar gesprekken plaatsvinden tussen de medewerker en diens leidinggevende. Centraal in deze gesprekken staan de wederzijdse verwachtingen, gemaakte afspraken en de voortgang daarvan.

In 2024 is er een vervolg gegeven aan het trainingsprogramma waar leidinggevendenden aan hebben deelgenomen. De onderwerpen die aan bod zijn geweest zijn bijvoorbeeld netwerken, strategische personeelsplanning en verzuim.

Uiteraard heeft de ontwikkeling van de medewerkers onze aandacht, waar nodig worden aanvullende trainingen e/o coaching ingezet.

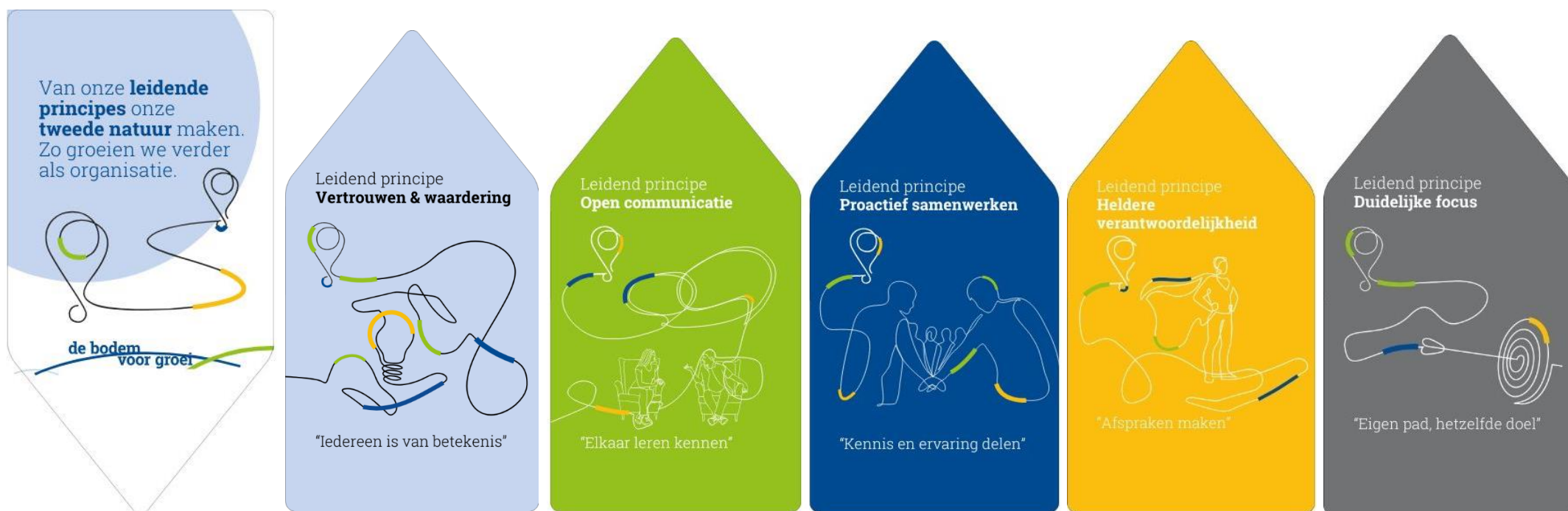
4.5 Onderlinge omgang en gedragscodes

In 2023 zijn de leidende principes opgesteld waarin is aangegeven hoe we ons ten opzichte van elkaar willen gedragen. De leidende principes zijn bij alle afdelingen onder de aandacht gebracht. Het afgelopen jaar zijn we hier verder mee gegaan en hebben van ieder leidend principe “de week van” gehouden. In deze week is op verschillende wijze aandacht besteed aan een leidend principe. Met als doel van de leidende principes onze tweede natuur te maken en deze principes in te bedden in de organisatie.

In 2024 heeft de ondernemingsraad de beleidsdocumenten rondom gewenst en ongewenst gedrag, het integriteitsbeleid, de gedragscode en het sanctiebeleid zorgvuldig beoordeeld en goedgekeurd. In 2025 wordt dit beleid uitgerold in de organisatie.

Vanuit de resultaten van het medewerkersbelevingsonderzoek zijn afdelingen in 2024 verder aan de slag gegaan binnen hun eigen team. Hierbij is onder andere gewerkt aan de onderwerpen: samenwerken, positief met elkaar omgaan, elkaar aanspreken op gedrag en het nemen van verantwoordelijkheid.

Waar nodig is een externe coach ingezet voor het begeleiden en coachen van medewerkers en teams.

4.6 Informatisering, digitalisering en automatisering

In het voorjaar 2024 is er een vaste manager I&A aangetrokken met als opdracht om de Informatisering & Automatisering van de NAK naar de huidige stand van de techniek te brengen en te zorgen dat I&A een ondersteunende rol kan spelen voor nieuwe ontwikkelingen in plaats van een beperkende rol. In 2024 is de IT vanuit verschillende invalshoeken bekeken en is vastgesteld dat er een radicale omslag nodig is. Door jarenlang door te ontwikkelen op bestaande systemen is er een zeer complex en inflexibel systeem landschap ontstaan dat lastig te onderhouden is en waarvoor steeds minder kennis beschikbaar is. Na een grondige analyse is er een plan uitgewerkt om een nieuw landschap te realiseren dat maximaal gebaseerd zal worden op standaard software.

In 2025 wordt er daarom gestart met het optimaliseren en rationaliseren van de bedrijfsprocessen. Hierbij worden alle processen opnieuw ontworpen om als NAK optimaal te functioneren met aandacht voor de wensen van de sector, procesoptimalisatie, maximaal gebruik van automatisering en kostenbeheersing. De uitgewerkte processen vormen de basis voor NAP: Nieuw Applicatie Platform. Door de omvang is dit een meerjarig programma waarmee gestart wordt in 2025.

4.7 Onderzoek en ontwikkeling

Publiek-Private Samenwerking projecten

Voor het effectief uitvoeren van haar kerntaken op het gebied van Toezicht en Keuringen is het essentieel dat de NAK haar kennis voortdurend uitbreidt. We streven ernaar het Nederlandse keuringssysteem verder te verbeteren door actuele informatie over nieuwe technieken en technologieën te genereren en te verspreiden.

Binnen de sector bestaat er een voortdurende behoefte aan het genereren van kennis over plantpathogenen en quarantaine-organismen die van belang zijn, evenals het up-to-date blijven met de nieuwste ontwikkelingen op dit gebied. Daarom draagt de NAK bij aan sterke onderzoeksnetwerken en onderhoudt ze nauwe samenwerkingsrelaties met externe organisaties, zoals Wageningen University & Research (WUR), NVWA/NIVIP, andere keuringsdiensten, handelshuizen en andere relevante partijen. In dit kader neemt de NAK actief deel aan acht Publiek-Private Samenwerking (PPS) projecten die zich allemaal richten op het vergroten van onze kennis over urgente vraagstukken in de sector. Sommige van deze projecten bevinden zich in de afrondende fase, waarna de resultaten zullen worden gepubliceerd.

Interne projecten

Naast de PPS-projecten werkt het R&D-team in 2024 aan zestien interne projecten. Deze projecten zijn gericht op het verwerven van nieuwe kennis over specifieke virussen en bacteriën, het ontwikkelen van nieuwe PCR-tests, het valideren van bestaande tests, het optimaliseren van protocollen en het onderzoeken van alternatieven voor de huidige werkmethoden.

Tevens omvatten de interne projecten ook het verbeteren van de diagnostische capaciteit van de NAK, het implementeren van geavanceerde technologieën in het laboratorium, en het onderzoeken van mogelijkheden voor automatisering en digitalisering van de processen. De projecten dragen bij aan het vergroten van de effectiviteit en betrouwbaarheid van de NAK in haar toezicht- en keuringswerkzaamheden. Elk project wordt nauwgezet gevolgd en waar nodig aangepast om de hoogste kwaliteit van dienstverlening te waarborgen. Een aantal van de lopende projecten richt zich bijvoorbeeld specifiek op het verbeteren van de detectiecapaciteiten voor quarantaineziekten, evenals het ontwikkelen van innovatieve benaderingen voor het monitoren van plantgezondheid. Daarnaast wordt er gewerkt aan het verbeteren van de samenwerking met andere laboratoria en onderzoeksinstituten, zowel nationaal als internationaal, om zo de kennisuitwisseling en de impact van de NAK te vergroten.

4.8 Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) heeft al lange tijd onze aandacht en ook de komende jaren willen we dit verder gaan inbedden binnen onze organisatie.

Een onderdeel hiervan is het maatschappelijk verantwoord Inkopen (MVI), ook wel duurzaam inkopen genoemd. Dit betekent dat we, naast de prijs van de producten, diensten en werken, we ook letten op de effecten van de inkoop op milieu en sociale aspecten. Inkoop is een effectief instrument om impact te maken. Hierbij kijken we naar de eigen organisatie, maar ook naar de leveranciers.

Het thema duurzaamheid is in 2024 op diverse manieren meegenomen in onze Europese aanbestedingen. Soms in de vorm van een concreet certificaat (CO2-Prestatieladder, ISO14001, PSO of MVO Prestatieladder), soms in de vorm van een duurzaamheidsplan.

Projecten waar het MVO-beleid in terugkomt, zijn:

- Inmiddels is ruim 80% van ons geelkenteken voertuigen geëlektrificeerd en zijn we klaar voor een verdere elektrificeren van ons bedrijfswagenpark
- In 2023 hebben we ons aangemeld voor het project: “Stimulerend Toezicht OFGV”. OFGV staat voor Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek. Stimulerend toezicht maakt

gebruik van een energiebeheersysteem, data-uitwisseling en andere tools.

- Hiermee krijgen we meer inzicht in ons energieverbruik én in het effect van de maatregelen die genomen zijn en alsnog genomen moeten worden om verder energie te besparen.
- In 2024 zijn er gesprekken gestart met de Boerderij van de Toekomst in Lelystad die de NAK hebben gevraagd samen deel te nemen aan een nieuw project “Boerderij van de Toekomst”. Dit project is gericht om de Nederlandse landbouw te helpen richting te geven aan de toekomstbestendigheid van de landbouwsector.

Onderwerpen die hier aan de orde komen zijn:

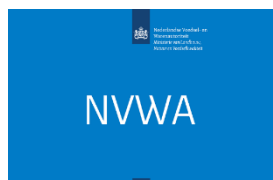
- ✓ Investeren in samenwerking.
- ✓ Krachten bundelen en gebruik maken van de unieke locatie van het P&C-bedrijf in Flevoland.
- ✓ Benutten van de wereldwijd unieke positie die we op dit moment hebben: goede omstandigheden, hoog kennisniveau, sterk cluster, rond (poot)aardappelen, onderzoek en opleiding.
- ✓ Meedoen in de maatschappij: leverage / multiplier op bijdrage van regionale partners.

4.9 Kwaliteit en accreditatie

Diverse organisaties en instanties houden toezicht op de NAK.

Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LNVN) beoordeelt de begrotingen en jaarrekeningen van de NAK, zo ook in het verslagjaar 2024. Tijdens het najaarsoverleg met LNVN van 2024 heeft de NAK een overzicht gepresenteerd van verrichtingen die door de NAK worden uitgevoerd in het kader van de keuringsdienst als bevoegde autoriteit. Daarbij is aangegeven op welke manier deze verrichtingen worden geborgd door middel van interne of externe audits en reviews.

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) heeft in 2024 toezicht gehouden met betrekking tot de resistentietoetsing aardappelmoeheid. Tijdens deze audit zijn geen bevindingen gedaan die nadere opvolging vragen. De conclusie van de NVWA is dat de NAK de resistentietoetsingen uitvoert overeenkomstig het uitvoeringsprotocol resistentietoetsing AM en dat het kwaliteitsmanagementsysteem voldoet aan de eisen. Daarnaast heeft de NVWA een nalevingsaudit uitgevoerd in het kader van de vergunning ingeperkt gebruik, waarbij één afwijking werd geconstateerd: het niet hebben van een biohazardteken op de verbrandingscontainers. Deze afwijking is direct verholpen.

De International Seed Testing Association (ISTA) heeft in het verslagjaar geen audits gedaan. De eerstvolgende ISTA-audit vindt plaats op 10 april 2025.

De Raad voor Accreditatie (RvA) heeft voor de ISO 17020- en 17025-accreditaties in 2024 de jaarlijkse audits en bijwoning uitgevoerd. Tijdens de bijwoning op de uitvoering van de partijkeuring pootaardappelen, aardappelmoeheid-bemonstering (lopend en met de quad) en de nacontrole bemonstering werd één afwijking vastgesteld. De systeemaudit en verrichtingenaudits op het laboratorium resulteerden in zes verbeterpunten. Alle geconstateerde afwijkingen zijn gedurende het verslagjaar afgehandeld. In het eindverslag concludeerde de RvA dat de NAK blijkt geeft van een zeer degelijke technische competentie, en dat er hard wordt gewerkt aan verbeterlagen in personele capaciteit voor kwaliteitsmanagement, wat zichtbaar wordt uit de stappen die in 2024 op dit vlak zijn gezet.

Informatiebeveiliging en privacybescherming

Voor vraagstukken rond NIS2¹⁾, BIO²⁾ en Cybersecurity werkt de NAK samen met de andere keuringsdiensten om synergie te bereiken en kennis te delen. Er is in 2024 een cybersecurity en NIS2 audit uitgevoerd door een extern bureau en de adviezen uit dit rapport zullen in 2025 opgevolgd worden.

4.10 Start verkenning intensievere samenwerking keuringsdiensten

In 2024 hebben de zes Nederlandse keuringsdiensten (NAK, BKD, COKZ, KCB, Naktuinbouw en Skal) gezamenlijk de eerste stappen gezet richting een intensievere samenwerking. Tijdens een eerste verkenning is gekeken naar mogelijkheden om onze krachten te bundelen en de gezamenlijke missie te versterken. Snel daarna heeft een workshop plaatsgevonden over dit onderwerp waarbij naast de directies ook de voorzitters van de afzonderlijke besturen deelnamen. De verkenning richt zich op het verhogen van veerkracht en robuustheid van de keuringsdiensten, het versterken van de gezamenlijke positionering als onafhankelijke toezichthouders en het vergroten van kwaliteit en doelmatigheid van de keuringsdiensten.

De uitkomsten van deze verkenning vormen de basis voor een breed gedragen programma-aanpak, waarmee we in 2025 concreet aan de slag gaan. Hiermee beogen we kostenbesparing, kwaliteitsverhoging en een stabiel stelsel dat optimaal kan inspelen op de toenemende complexiteit in de wet- en regelgeving. Het behoud van de eigen identiteit van elke keuringsdienst blijft hierbij het uitgangspunt. Bestaande samenwerkingen tussen de keuringsdiensten zullen verder worden uitgebreid.

1) Network and Information Security directive (EU)

2) Baseline Informatiebeveiliging Overheid

5. Toezicht

5.1 Ontwikkelingen wet- en regelgeving

Op 5 juli 2023 heeft de Europese Commissie een conceptwetvoorstel gepresenteerd voor een nieuwe verordening over de productie en het op de markt brengen van plantaardig teeltmateriaal (PRM) in de Europese Unie. Dit voorstel is onderdeel van een pakket van nieuwe Europese wet- en regelgeving, die een bijdrage levert aan de doelstellingen van de EU op het gebied van duurzaamheid, biodiversiteit en klimaatverandering. De nieuwe verordening moet de bestaande richtlijnen voor het handelsverkeer van plantaardig teeltmateriaal vervangen en geldt niet voor export naar derde landen.

Het voorstel is in 2024 verder besproken. De NAK bereidt haar standpunten voor en neemt deze mee in de voorbereidende besprekingen. De nauwe samenwerking met het ministerie van LNV, andere keuringsdiensten en brancheorganisaties wordt voortgezet.

Wijzigingsverzoeken aardappel

In 2024 zijn er voor pootaardappelen vier wijzigingsvoorstellen ingediend.

1. Het wijzigingsvoorstel 'selectie' is in zijn geheel gehonoreerd en wordt opgenomen in de wijziging van de veldkeuring voor pootaardappelen.
2. Het wijzigingsvoorstel met betrekking tot primair virusziek in de veldkeuring is gedeeltelijk gehonoreerd. Om de leesbaarheid van het gehonoreerde gedeelte te vergroten, wordt de tekst aangepast en vervolgens opgenomen in de aangepaste regels voor de veldkeuring van pootaardappelen.
3. Het wijzigingsvoorstel over 'waardering II' is niet gehonoreerd.
4. Het laatste wijzigingsvoorstel, om de regels voor telen onder gaasdoek aan te passen, zal eerst worden onderzocht voordat hierover een besluit kan worden genomen. Eind november 2024 is

hierover gecommuniceerd via de website, het klantportaal en per e-mail.

Hieronder volgt het belangrijkste besluit van de vaste commissie poot aardappelen over de wijzigingsvoorstellen.

Selectie

De vaste commissie poot aardappelen heeft besloten om een norm voor selectie te hanteren en de definitie van 'selectie' op te nemen in de aanwijzing PA-05, **Veldkeuring poot aardappelen**.

Deze definitie luidt als volgt: *"Bij het selecteren moeten de zieke en afwijkende planten volledig (inclusief knollen) uit de grond worden gehaald. Ook gedeeltelijk aangetaste planten moeten volledig verwijderd worden."*

Als op de kale plekken de planten volledig worden verwijderd, maar de knollen achterblijven, worden deze plekken tijdens de veldkeuring geteld als bacteriezieke planten.

Wijzigingsverzoeken zaaizaden

In 2024 zijn er voor de landbouwzaaizaden vijf wijzigingsvoorstellen ingediend, drie wijzigingsvoorstellen zijn niet gehonoreerd en van twee wijzigingsvoorstellen wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn bij de NAK om het wijzigingsvoorstel toe te passen. De belangrijkste besluiten van de vaste commissie zaaizaden worden hieronder benoemd.

Toepassingsgebieden van veldbloemmengsels

Er wordt onderzocht wat er in de Europese regelgeving staat over mengsels voor niet-voederdoeleinden die niet-keuringsplichtige soorten bevatten. De vaste commissie zaaizaden heeft besloten om gedurende dit onderzoek geen wijzigingen door te voeren. Dit houdt in dat de niet-keuringsplichtige soorten onderzocht worden op kweek, vulpia, duist en wilde haver.

Niet gelijkstellen van weiland aan graszaadperceel

De vaste commissie zaaizaden heeft besloten om het advies van de NAK hierover over te nemen. Een naastgelegen weiland wordt niet gelijkgesteld aan een graszaadperceel ingezaaid voor CZ-vermeerdering. De huidige regels blijven van toepassing.

5.2 e-Cert

Vanaf september 2024 moeten pootaardappelen bij export naar het Verenigd Koninkrijk voorzien zijn van elektronische fytosanitaire certificaten. De verwachting is dat komende jaren meer landen dit gaan eisen.

5.3 Algemene werkzaamheden vanuit toezicht

Er zijn 5 bedrijven erkend zijn voor veldkeuring. Zij hebben meerdere keurmeesters in dienst die hiervoor gekwalificeerd zijn. De deskundigheid van de keurmeesters wordt 1 keer in de 3 jaar getoetst in een audit. Daarnaast voert de NAK steekproefsgewijs controlekeuringen uit. In totaal zijn er 99 controlekeuringen uitgevoerd.

5.4 Werkzaamheden voor de NVWA

De NAK heeft ook in 2024 verschillende werkzaamheden uitgevoerd in opdracht van de NVWA, waaronder een viertal surveys:

- Bruinrot in oppervlaktewater
- Andesvirussen (stammenveld)
- Aardappelmoetheid consumptieaardappelen
- Industrie- en teeltsurvey

Daarnaast voert de NAK werkzaamheden uit op het gebied van teeltvoorschriften. Bij deze controles zijn er door de NAK 68 gele kaarten uitgedeeld en 37 rapporten van bevindingen opgesteld voor geconstateerde overtredingen. De NVWA bepaalt aan de hand van onze rapportages welke sancties worden opgelegd.

Verder voeren we fytosanitaire controles en traceringswerkzaamheden uit. In 2024 zijn een viertal bruinrotvondsten gedaan.

5.5 Klachten

In 2024 heeft de NAK 4 schriftelijke klachten ontvangen en behandeld. Dit is meer dan in 2023, toen er 1 klacht is ontvangen. Wel is het nog steeds lager dan de jaren daarvoor, toen er gemiddeld 20 klachten per jaar werden ontvangen.

5.6 Bezwaar en beroep

In 2024 heeft de NAK 10 bezwaarschriften ontvangen. Dit aantal is vergelijkbaar met het aantal ontvangen bezwaarschriften in 2023. De bezwaren hebben nagenoeg allemaal betrekking op teeltverboden knolcyperus.

In 2024 zijn geen schadeclaims ontvangen.

5.7 Woo-aanvragen

Sinds 1 mei 2022 is de Wet open overheid (kortweg Woo en voorheen Wob) van kracht, met als doel het publiceren van openbare informatie. Hiermee kan iedereen inzicht krijgen in de informatie die de NAK gebruikt. De NAK heeft in 2024 geen Woo-aanvragen ontvangen.

6. Keuren en Certificeren

6.1 Inleiding

Net als in 2023 hadden we in 2024 te maken met een nat voorjaar. Hierdoor is veel poot- en zaaigoed laat de grond in gegaan en/of langer in de grond blijven zitten. Dit heeft er voor de NAK toe geleid dat voor zowel poot aardappelen als granen de aangifte-datum 2 keer is uitgesteld.

Regionaal waren er grote verschillen in de start van de veldkeuring. De nacontrole poot aardappelen startte door de vertraagde start ook wat later, maar heeft een kortere doorlooptijd gehad dan het jaar ervoor. De certificering van poot aardappelen kwam vlot op gang.

6.2 Keuringen

In onderstaand overzicht zijn kort alle resultaten weergegeven. In de afzonderlijke paragrafen gaan we hier per product verder op in.

Keuringsaantallen	Kalenderjaar			
	2024	2023	Verschil	in%
Veldkeuringen (areaal in ha)				
Aardappelen	38.500	38.750	-250	-1%
Granen				
- NAK keuring	5.900	5.200	700	14%
- Erkenning	1.400	1.700	-300	-18%
Groenvoeders				
- NAK keuring	600	600	0	0%
- Erkenning	6.700	7.900	-1.200	-15%
Monsteronderzoek (in aantallen monsters)				
- Virusonderzoek	23.500	26.700	-3.200	-12%
- Bruinrotonderzoek	21.100	20.200	900	5%
- Erwinia onderzoek	1.500	2.000	-500	-25%
- PMTV-onderzoek	5.800	5.100	700	14%
- Meloidogyne-onderzoek	1.300	900	400	45%
AM perceelsgrond	138.100	124.900	13.200	11%
Granenonderzoek	3.200	3.500	-300	-9%
Groenvoederonderzoek	5.500	5.600	-100	-2%
Overig zaaizaad	1.900	2.000	-100	-5%
Certificering (tonnen)				
Aardappelen	1.145.300	1.050.000	95.300	9%
Granen (excl. Erkenning)	25.000	25.400	-400	-2%
Groenvoeders (incl. hercertificering, excl. erkenning)	15.100	17.200	-2.100	-12%

6.3 Aardappel

Ontwikkeling areaal

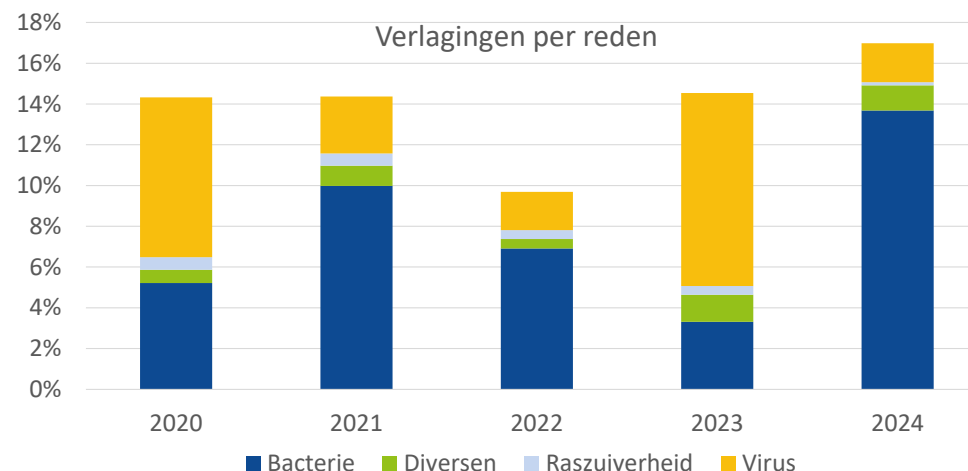
Na een daling van het areaal pootaardappelen in de afgelopen 2 jaar, stabiliseerde het areaal zich in 2024. In de begroting was nog rekening gehouden met een flinke daling, maar deze heeft niet plaatsgevonden.

Veldkeuringen

Door de weersomstandigheden waren er grote verschillen in pootdatum, van begin april tot begin juli. Hierdoor waren er per regio ook grote verschillen in de start van de werkzaamheden met betrekking tot de veldkeuring. In Flevoland kwam de keuring in week 23 op gang, terwijl in Noord-Holland, Friesland en het Zuidwesten halverwege juni nog nauwelijks veldkeuringen waren uitgevoerd. Tijdens de veldkeuring werden percelen vooral verlaagd of afgekeurd op de aanwezigheid van bacteriezieke planten.

Monsteronderzoek

De relatief late start van het seizoen zorgde er ook voor dat de nacontrole later gestart is dan in de jaren 2021 en 2022, maar wel eerder dan in 2023. De monsternamen zijn dit jaar mede door het afstapelen soepel verlopen. De afstemming tussen de buitendienst en het laboratorium over de aanvoer van monsters verliep goed en het laboratorium heeft dit jaar aan het begin van het seizoen snel kunnen opschalen.

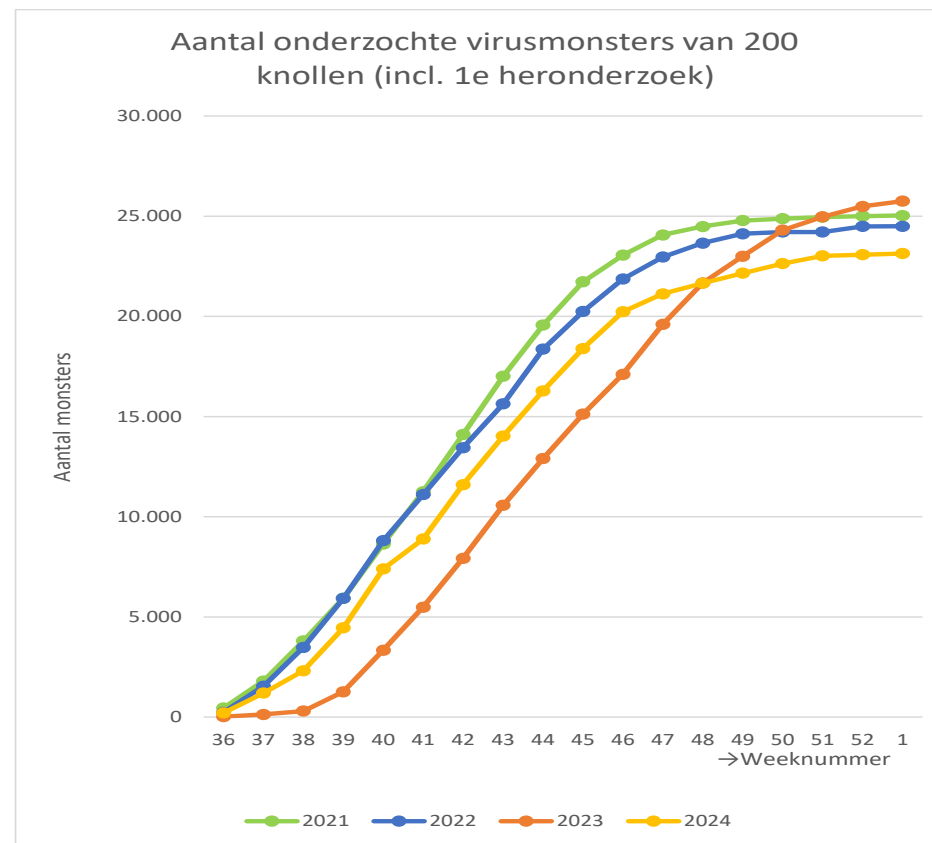

Zoals uit onderstaande grafiek blijkt is het totaal aantal onderzochte virusmonsters van 200 knollen van het 1e en 2e onderzoek lager dan voorgaande jaren. Deze daling wordt veroorzaakt doordat in 2023 veel vergrote monsters en veel heronderzoeken werden aangevraagd. Het verschil met de jaren 2021 en 2022 wordt vooral veroorzaakt door het kleinere areaal. De kwaliteit van de monsters was beter dan in 2023. Het verlagingspercentage in de nacontrole was met 21% lager dan in 2023 (30%).

Door de bruinrotvondsten en de hieruit voortkomende traceringen liep de nacontrole toch nog langer door dan aanvankelijk verwacht.

Certificering

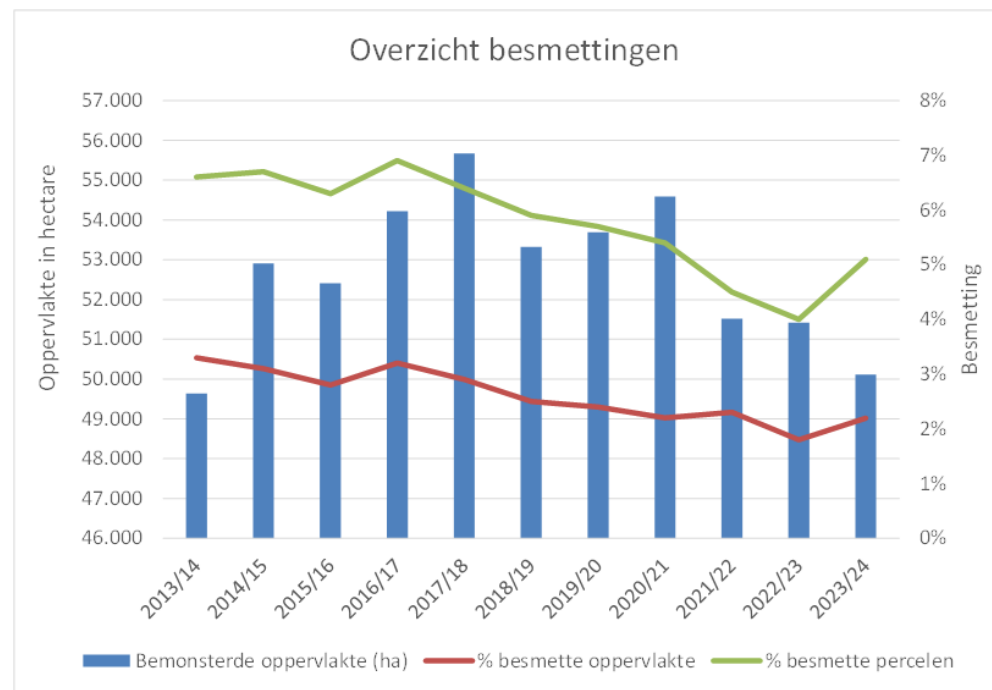
De certificering van pootaardappelen kwam in 2024 over het hele kalenderjaar voor het eerst sinds 2020 uit boven de € 1,1 miljoen ton. Dit werd vooral veroorzaakt doordat het seizoen 2023/24 traag startte waardoor relatief veel gecertificeerd werd in januari t/m juni van 2024. De certificering in het seizoen 2024/25 startte in het najaar wel vlot, waardoor over het hele kalenderjaar relatief veel werd gecertificeerd.

6.4 Grondonderzoek

Door slechte weersomstandigheden waren er met name aan het begin van het jaar achterstanden bij de monsternamen. Vanaf maart werden de omstandigheden beter en konden de achterstanden worden ingehaald. Het aantal besmette percelen laat in 2024 na jaren van daling voor het eerst weer een lichte stijging zien. De komende jaren zal duidelijk worden of deze ontwikkeling doorzet. De oorzaak ervan is niet bekend.

‘Het aantal besmette percelen laat in 2024 na jaren van daling voor het eerst weer een lichte stijging zien.’

6.5 Zaaizaden

Ontwikkeling areaal

Bij de NAK-keuring was het areaal van groenvoeders vergelijkbaar met 2023. Bij de granen werd 700 hectare meer aangegeven door een stijging van het areaal van vezelvlas. Bij de erkende keuringen is 1.500 hectare minder aangegeven dan in 2023 met name door een forse daling van het areaal groenvoeders. Deze daling kwam vooral door een lagere aangifte van grassen.

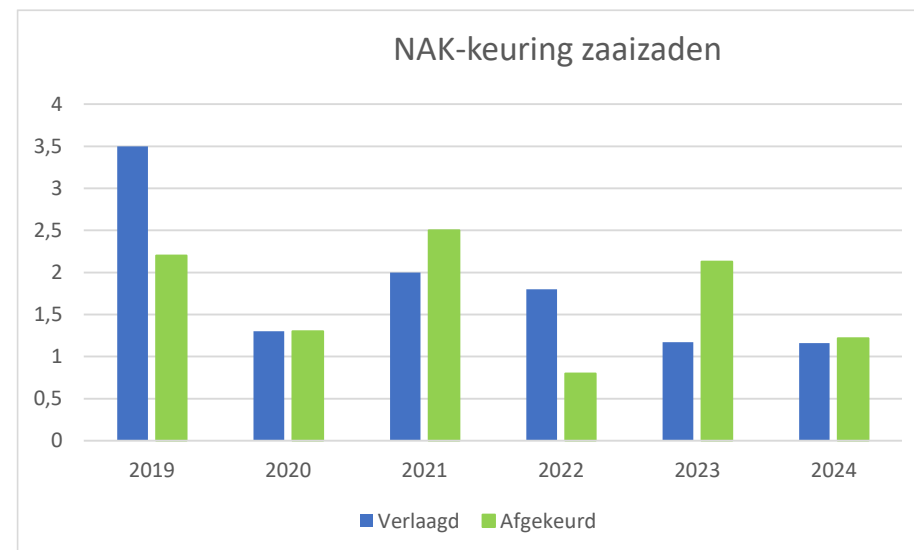
Keuringen en certificering

Door het natte voorjaar ontstonden er dit jaar achterstanden in de groei van de wintergranen. Dit resulteerde bij deze gewassen ook in lagere opbrengsten, ondanks de goede oogstomstandigheden. Bij de grassen hadden de omstandigheden in het voorjaar ook een negatief effect op de groei. De gunstige omstandigheden tijdens de bloei zorgden bij deze gewassen echter toch nog voor een gemiddelde opbrengst. Het areaal van de NAK-keuringen dat in 2024 werd afgekeurd was met 80 hectare veel lager dan in 2023, toen relatief veel percelen werden afgekeurd. Het areaal dat werd verlaagd was vergelijkbaar met vorig jaar.

Bij de erkende bedrijven is ca. 50 hectare van het aangegeven areaal van 8.100 hectare verlaagd of afgekeurd. Er zijn ca. 100 controlekeuringen uitgevoerd.

De kwaliteit van het geogoste zaaizaad was dit jaar goed met goede kiemkrachten en redelijk hoge duizendkorrelgewichten. Ondanks het lagere areaal zijn in 2024 relatief veel monsters onderzocht door het onderzoek van overjarige en onderzoek naar vrijwillige monsters. Het aantal monsters voor de schoningsanalyse was evenals in 2023 laag door het lagere areaal graszaad.

De certificeringcijfers van de zaaizaden blijven in 2024 achter bij het meerjarig gemiddelde.

7. Informeren

7.1 Informeren van stakeholders

De NAK informeert telers en andere betrokkenen over relevante ontwikkelingen en zoekt actief verbinding met deze stakeholders op verschillende momenten en via diverse kanalen.

Een vast onderdeel van deze communicatie zijn de jaarlijkse **telersvergaderingen** in januari. Tijdens deze bijeenkomsten wordt teruggeblikt op het afgelopen kalenderjaar en vooruitgekeken naar het nieuwe jaar. Eventuele wijzigingen in tarieven worden toegelicht, evenals de keurings- en inspectieresultaten. Daarnaast worden wijzigingsvoorstellen besproken.

Belangrijke informatie wordt ook via **e-mail** gedeeld met stakeholders. In 2024 zijn verschillende berichten verzonden over onderwerpen zoals besluiten van vaste commissies betreffende ontheffingsdata en wijzigingsverzoeken, updates over het nacontrole seizoen, verplichte grondbemonstering, aardappelexport, de start van de veldkeuringen en het bestellen van stickers en labels.

Gedurende het jaar publiceert de NAK ook berichten op de **website**. Deze berichten hadden onder meer betrekking op de vroegrooiregeling, het derogatieverzoek voor kiemkracht van zaaizaadvezelvlas bestemd voor Frankrijk, de ontheffing vruchtwisseling, voortgang van de veldkeuringen, controles op aardappelopslagplanten, aangiftecijfers van pootaardappelen en controles op knolcyperus en Phytophthora-haarden.

Via **social media** deelde de NAK informatie over onder andere de Internationale Dag van de Aardappel, het bezoek van de toenmalige Minister Adema aan het Proef- en Controlebedrijf, de nieuwe leden van de adviesraad en het bestuur en de resultaten van de bladluismonitoring.

Daarnaast werkt de NAK samen met **vakbladen** om informatie te delen. Zo verscheen er een interview in Aardappelwereld over de aanpak van bladrol, en publiceerde Boerderij een reportage over onze innovatieve rooimachine. Deze machine combineert efficiënte aardappeloogst met het minimaliseren van vermenging van kweekmaterialen op proefvelden.

In het kader van de visieontwikkeling van de NAK en de daaropvolgende meerjarenstrategie zijn er gedurende 2024 tal van bijeenkomsten en workshops georganiseerd waarbij met name de directie van de NAK in gesprek ging met diverse stakeholders en stakeholder groepen. Dit proces heeft veel inzicht gegeven in de rol van de NAK voor de sector en voor Nederland en hoe de NAK daar in haar strategievorming op kan inspelen.

8. Financiën

8.1 Resultaat 2024

Dit hoofdstuk presenteert de staat van de baten en lasten over 2024 en geeft inzicht in de financiële positie per 31 december 2024, in vergelijking met de realisatie in 2023 en de begroting voor 2024.

Bedragen x € 1.000

	2024		B2024		2023	
Totaal baten	26.681	100%	25.227	100%	24.838	100%
Directe inkoopkosten	3.328	12%	3.217	13%	3.184	13%
Personeelskosten	19.505	73%	18.510	73%	18.407	74%
Afschrijvingen immateriële vaste activa	209	1%	223	1%	254	1%
Afschrijvingen materiële vaste activa	643	2%	661	3%	633	3%
Overige bedrijfslasten	4.519	17%	4.321	17%	4.249	17%
Totaal lasten	28.203	106%	26.932	107%	26.725	108%
Bedrijfsresultaat	-1.522	-6%	-1.705	-7%	-1.887	-8%
Financiële baten en lasten	271	1%	234	1%	277	1%
RESULTAAT	-1.250	-5%	-1.471	-6%	-1.610	-6%

Het jaar 2024 is wederom een bijzonder jaar geweest. De omzet ligt fors hoger dan 2023 en de begroting 2024. De stijging ten opzichte van 2023 wordt enerzijds verklaard door de 9% tariefstijging die per 1 mei 2024 is doorgevoerd en anderzijds door hogere certificeringsopbrengsten. Dit laatste wordt veroorzaakt door o.a. het inhaaleffect vanuit de trage start van het seizoen in het laatste kwartaal van 2023 en een goed lopend seizoen in het najaar van 2024. Naast de hogere certificering is ook het monsteronderzoek hoger als gevolg van de uitloop over 2023.

De verwachte areaaldaling die in de begroting 2024 is opgenomen, heeft niet plaatsgevonden. Hierdoor is de omzet van de veldkeuring ook gestegen ten opzichte van de begroting.

De directe inkoopkosten stijgen beperkt mee met de omzet. De hier

verwachte prijsstijging van grondstoffen is vooralsnog beperkt gebleven.

De personeelskosten liggen fors hoger dan begroot en 2023. In 2024 is meer gebruik gemaakt van ingehuurd personeel binnen de afdeling I&A en het programma Bodem voor Groei dan waarin de begroting was voorzien. Daarnaast is er op verschillende functies personeel tijdelijk ingehuurd om het ziekteverzuim op te vangen. Ook speelt dat de overeengekomen CAO voor 2024-2025 hoger is uitgekomen dan begroot. Hierin is een loonsverhoging afgesproken van in totaal 5,0 % terwijl in de begroting werd uitgegaan van 4,0%.

De overige bedrijfskosten vallen hoger uit door de extra kosten die de NAK onder andere maakt voor de professionalisering van communicatie.

Het resultaat van de NAK komt hiermee uit op € 1.250.000 negatief.

Balanspositie

Onderstaand is een verkorte weergave van de balans opgenomen.

Bedragen x € 1.000

	2024		2023	
ACTIVA				
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	360	2%	393	2%
Materiële vaste activa	5.810	29%	5.460	28%
	6.170	31%	5.853	30%
Vlottende activa				
Vorraden	1.053	5%	1.078	6%
Vorderingen	4.042	20%	4.001	21%
Liquide middelen	8.885	44%	8.288	43%
	13.980	69%	13.367	70%
	20.151	100%	19.220	100%
PASSIVA				
Eigen vermogen	13.777	68%	15.028	78%
Vorzieningen	507	3%	471	2%
Kortlopende schulden	5.868	29%	3.721	20%
	20.151	100%	19.220	100%

Eigen vermogen

Door het gerealiseerde resultaat is het eigen vermogen afgenomen met 7%. Met het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) zijn afspraken gemaakt over de beheersing van het eigen vermogen. Deze afspraak stamt uit 2017 waar met LVVN een bandbreedte is afgestemd, waarbinnen het Eigen Vermogen kan fluctueren. Basisgedachte is dat minimaal de vaste activa gefinancierd worden door het Eigen Vermogen en dat daarnaast in het Eigen Vermogen een buffer wordt aangehouden van 22% van de omzet om een plotselinge daling van keuringswerkzaamheden en doorlopende kosten op te kunnen vangen.

Hieronder is de LVVN-norm afgezet tegen het eigen vermogen van de NAK:

Bedragen x € 1.000

	2024	2023
Boekwaarde vaste activa	6.170	5.853
Risico 22% van de	6.205	5.880
Norm eigen vermogen	12.375	11.733
Aanwezig eigen vermogen	13.777	15.027
Vermogenoverschot	1.402	3.294

Het vermogenoverschot t.o.v. de LVVN-norm is dalende. De NAK staat er ondanks dat financieel gezond voor. Voor 2025 kan het begrote negatieve resultaat gefinancierd uit het vermogenoverschot. Vanaf 2026 zal toegewerkt worden naar een financieel neutraal resultaat. Dit wordt meegenomen in de meerjarenstrategie 2025-2028, welke in 2025 verder uitgewerkt wordt.

Werkkapitaal

Het werkkapitaal is als volgt bepaald:

	2024	2023
Vorraden	1.053	1.078
Vorderingen	4.042	4.001
Liquide middelen	8.885	8.288
<i>Vlottende activa</i>	<i>13.980</i>	<i>13.367</i>
Kortlopende schulden	5.868	3.721
<i>Kortlopende schulden</i>	<i>5.868</i>	<i>3.721</i>
WERKKAPITAAL	8.112	9.646

Bedragen x€1.000

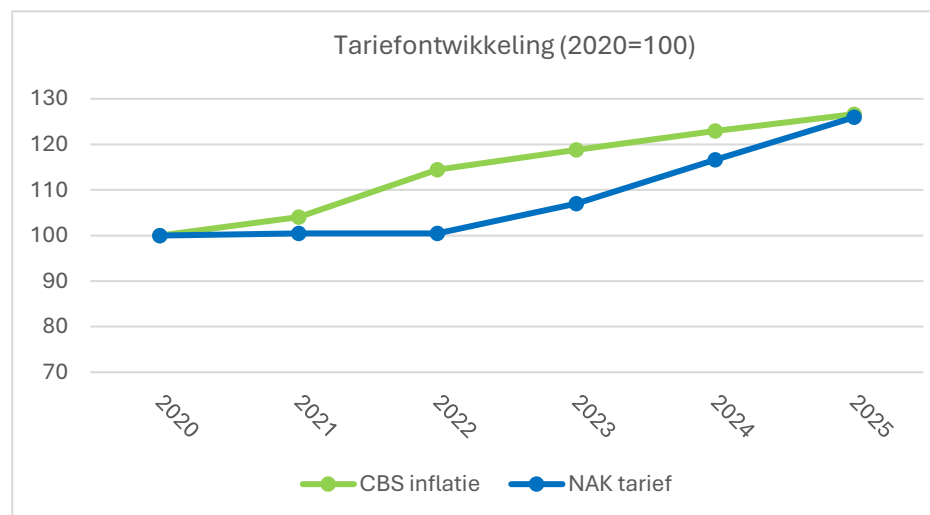
Het werkkapitaal neemt in 2024 af door het resultaat en de investeringen die gedaan zijn. Het werkkapitaal is voldoende om komende jaar de begrote uitgaven te dekken zonder externe financiering aan te trekken.

‘Het werkkapitaal is voldoende om komende jaar de begrote uitgaven te dekken.’

8.2 Begroting 2025

In 2024 zijn we geconfronteerd met sterke kostenstijgingen (CAO-akkoord, externe inhuur en hogere inkooprijzen). De veranderende wet- en regelgeving in de toekomst zien we op ons afkomen. We zullen ons tijdig moeten voorbereiden op deze ontwikkelingen waardoor de noodzaak om procesverbetering en automatisering naar een hoger plan te brengen alleen maar toeneemt.

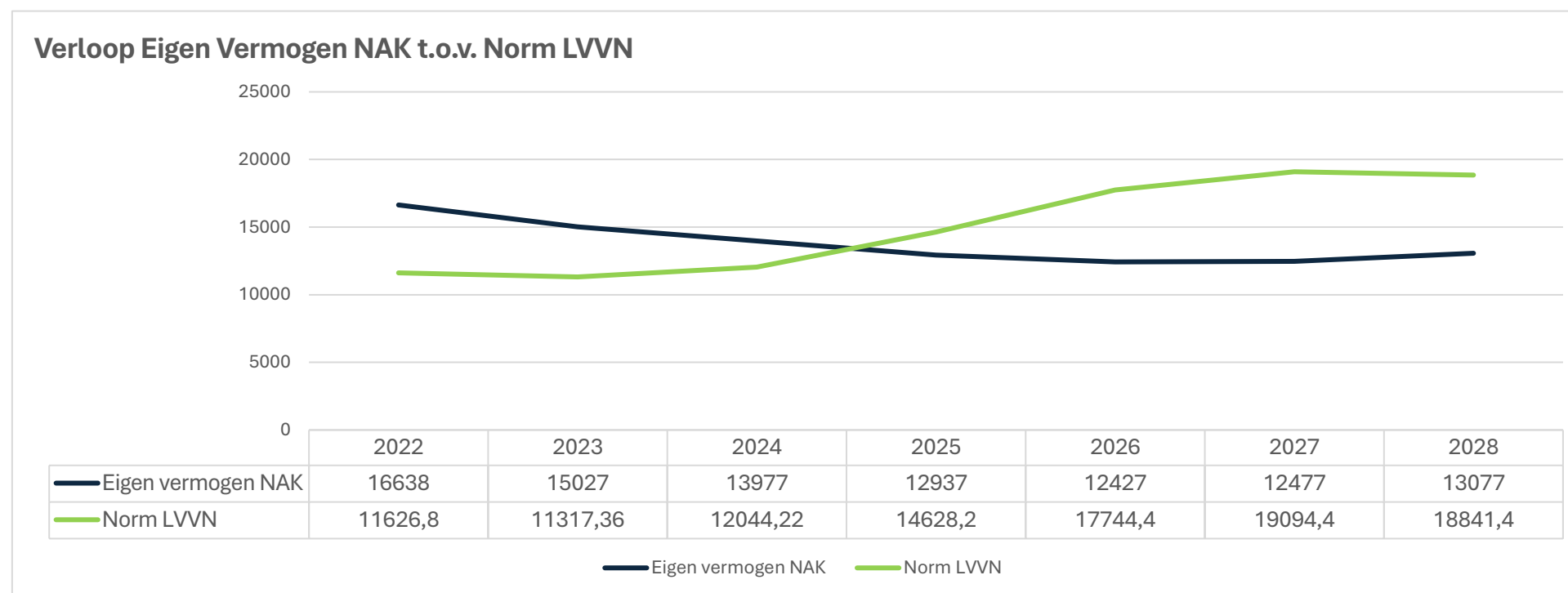
Door deze ontwikkelingen zal in 2025 meer dan gemiddelde tariefsverhoging doorgevoerd worden in de hoop dat we met de investeringen op langere termijn verdere tariefsverhogingen kunnen matigen. In 2024 en 2025 zijn relatief hoge tariefsverhogingen doorgevoerd. In nevenstaande tabel staat het verloop van de tarieven uitgezet tegen de CPI ontwikkeling van de afgelopen vijf jaren.

Tariefsverhoging en eigen vermogen

Vanwege de afspraken met LVVN en de opgave waar de NAK voor staat, is voor 2025 een begroting opgesteld die uitkomt op € 1,0 miljoen negatief. Een tariefstijging van 8% is hiervoor noodzakelijk. Deze tariefstijging is echter nog niet kostendekkend, omdat er afspraken met het Ministerie van LVVN zijn gemaakt over de afbouw van het eigen Vermogen van de NAK en er incidentele uitgaven noodzakelijk zijn, om de opgave waar de NAK voor staat, te realiseren. Vanaf 2027 en verder wordt verwacht een kostendekkend tarief te hanteren, waarbij opgemerkt moet worden dat er in de meerjarenbegroting nog geen rekening is gehouden met de nieuwe meerjarenstrategie, waarin veranderde wet- en regelgeving een belangrijke rol gaan spelen.

Bijgaande tabel geeft het geprognostiseerde verloop van het EV van de Stichting NAK weer ten opzichte van de norm die LVVN hanteert.

Investeringsbeleid

Gedurende de voorbije jaren is structureel te weinig geïnvesteerd in procesoptimalisatie en automatisering waardoor de productiviteitsverbetering is achtergebleven. Door komende jaren significant te investeren in procesoptimalisatie en automatisering, is de verwachting dat op langere termijn verdere kostenstijgingen beperkt kunnen worden. De investeringsbegroting voor 2025 bedraagt € 3,4 miljoen, waarvan € 1,8 miljoen betrekking heeft op investeringen in informatisering en automatisering om procesoptimalisatie in de toekomst te faciliteren.

De begroting 2025 is op 30 december 2024 goedgekeurd door de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.

8.3 Meerjarenbegroting

In 2023 is bekend geworden dat de invoering van de Europese PRM wet- en regelgeving in de loop van 2024/2025 mag worden verwacht, met effectuering in 2028. De effecten van deze wet- en regelgeving worden de komende tijd nader uitgewerkt in uitvoeringsrichtlijnen, waarna dit in de meerjarenstrategie 2025-2028 voor de NAK verwerkt zal worden. De financiële vertaling van deze strategie zullen we voor het eerst in de begroting 2026 presenteren.

In 2025 en 2026 verwachten we nog negatieve resultaten te presenteren. Vanaf 2027 is het streven om weer een sluitend perspectief te laten zien. Het eigen vermogen is hiermee verder afgebouwd dan de met het Ministerie overeengekomen bandbreedte. Vanaf 2028 zal het Eigen Vermogen weer langzaam maar zeker naar de bandbreedte toe bewegen.

Meerjarenbegroting	Omzet	Bedrijfskosten	Bedrijfsresultaat
2025	28.310	29.540	-1.040
2026	30.020	30.580	-510
2027	31.520	31.500	20
2028	32.870	32.300	600

8.4 In control statement

De jaarrekening is opgemaakt op basis van de veronderstelling van continuïteit.

De directie heeft als doel om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen. Hierbij worden zowel operationele als financiële aspecten in ogenschouw genomen. Er wordt door de directie een meerjarenplan opgesteld waarin de kernprocessen en de continuïteit daarvan nauwlettend worden gevolgd. Dit plan zal in 2025 verder uitgewerkt worden in een meerjarenstrategie, waarin de veranderende wet- en regelgeving meegenomen wordt. De financiële gevolgen worden daarbij zo goed als mogelijk ingeschat en worden in een meerjarenbegroting tot uitdrukking gebracht.

Het jaar 2024 was wederom een bijzonder jaar voor de NAK. De belangrijkste kengetallen in het kader van de continuïteitsveronderstelling zijn ultimo 2024 als volgt (gebaseerd op de definitieve jaarrekening 2024 van de NAK.):

Eigen vermogen: € 13,8 miljoen (2023: € € 15,0 miljoen)

Resultaat: € 1,3 miljoen negatief (2023: € 1,6 miljoen negatief)

Werkkapitaal: € 8,1 miljoen (2023: € 9,6 miljoen)

Solvabiliteit: 68,4 % (2023: 78,5%)

Liquiditeit:

Current ratio: 2,4 (2023: 3,7)

Quick Ratio: 2,2 (2023: 3,3)

Door het negatieve resultaat en de investeringen dalen de ratio's. In 2025 wordt een meerjareninvesteringsplan opgesteld, waarin beter gestuurd kan worden op de liquiditeits- en solvabiliteitspositie van de onderneming.

Tevens zal in 2025 gestuurd gaan worden op het verbeteren van de operationele efficiëntie, zodat de liquiditeit en solvabiliteit op korte en lange termijn niet verder onder druk komen te staan.

Investeringsbeleid

De NAK heeft op dit moment geen langlopende schulden met banken of andere kredietverstrekkers. Op basis van de meerjarenprognose is onze verwachting dat de NAK ook in de (nabije) toekomst blijft voldoen aan de geldende eisen en dat de organisatie voldoende kasstromen blijft genereren om aan haar verplichtingen te kunnen blijven voldoen. Op grond hiervan is de directie van mening dat de continuïteit van de NAK is gewaarborgd.

De directie van de NAK is zich bewust van het inherente risico van fraude dat zij, zowel intern als extern, loopt bij het uitvoeren van haar dienstverlening. De NAK hanteert risicobeheersings- en controle-systemen in haar bedrijfsvoering en heeft dit hierin meegenomen. Deze zijn erop gericht om risico's te beheersen en operationele en financiële doelstellingen te behalen. Dit wordt geborgd in de processen, planning en controlcyclus en de kwaliteitssystemen die hieraan ten grondslag liggen. Periodieke audits worden op deze processen uitgevoerd door interne auditoren. De directie legt daarover verantwoording af aan het bestuur. Het bestuur legt op zijn beurt verantwoording af aan het ministerie van LNV. NAK voldoet aan de eisen van ISO 17020 en 17025 en wordt jaarlijks extern getoetst door de Raad voor Accreditatie en de accountant.

Externe partijen moeten erop kunnen vertrouwen dat de NAK en haar medewerkers op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zaken doen. Het belang van de gedragscode en de naleving wordt periodiek benadrukt en is onderwerp van gesprek tussen leidinggevende en medewerkers. Er is een vertrouwenspersoon en meldpunt ingesteld waarbij eventuele misstanden vertrouwelijk kunnen worden gemeld. De gedragscode is beschikbaar via ons medewerkersportaal.

Onze (financiële) processen kenmerken zich door de aanwezigheid van functiescheiding. Hiermee voorkomen we dat slechts één persoon ongecontroleerd transacties of verplichtingen kan aangaan, autoriseren, verwerken en afwickelen en toegang heeft tot activa.

Ondanks alle beheersingsmaatregelen resteert het risico dat er door het management of directie maatregelen doorbroken kunnen worden en bestaat het risico van samenspanning tussen medewerkers. Transparante besluitvorming, de governance structuur, een open cultuur waarbij we elkaar durven aan te spreken, de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon om niet-integer handelen (anoniem) te melden en periodieke interne en externe audits op de naleving van beheersings-maatregelen moeten ertoe bijdragen dat override of controls wordt gesignaleerd. Daarnaast zijn er diverse beheersmaatregelen ingericht om de mogelijkheid tot misbruik van ‘superuser’-rechten in DFO¹⁾ of Cobra²⁾ te mitigeren. Deze bestaan uit dubbele autorisatie van facturen en de inrichting in het banksysteem, waarbij de superusers geen zelfstandige betaalbevoegdheid hebben. Binnen de NAK is het integriteitsbeleid geactualiseerd en aangescherpt om frauderisico’s te voorkomen (gedragscode, beleid gewenst en ongewenst gedrag, integriteitsbeleid, klokkenluidersregeling).

Gezien de aard van het product, de markt waarin de NAK zich beweegt en de landen waarmee zaken wordt gedaan, onderkent de directie ook een extern risico op non-compliance. De in 2024 uitgevoerde risicoanalyse heeft ons goed inzicht gegeven in deze risico’s en het belang van het aanscherpen van een aantal procedures. Over 2024 is binnen de NAK geen vorm van fraude bekend.

1) *Financieel pakket*

2) *HRM pakket*

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken. Gezien de activiteiten van de NAK heeft informatiebeveiliging vanuit de perspectieven continuïteit, fraude en privacy en daarmee samenhangende reputatie een hoge prioriteit.

Tijdens de dagelijkse bedrijfsvoering vinden controles plaats om vast te stellen of gewerkt wordt volgens de daarover gemaakte afspraken, waaronder de diverse protocollen voor informatiebeveiliging. Daarnaast laten we een externe onderzoek uitvoeren op de naleving van de getroffen beheersingsmaatregelen. Periodiek wordt de beheersing van informatiebeveiliging getoetst, zowel via interne audits, als extern via het ISAE 3402 onderzoek en ISO 27001 audit. Eventuele verbeterpunten vormen de input voor verdere aanscherping en/of naleving van het informatiebeveiligingsproces.

De directie is van mening dat, met alle analyses en getroffen beheersingsmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze worden gemitigeerd.

8.5 WNT-verantwoording 2024 Stichting NAK

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting NAK van toepassing zijnde regelgeving: Het bezoldigingsmaximum in 2024 voor Stichting NAK is € 233.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2017 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen

Gegevens 2024	M.J.J.P. Duijsens	N.R. Rietbroek
Functiegegevens	Algemeen Directeur	Operationeel Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 183.348	€ 139.458
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 32.204	€ 32.204
Subtotaal	€ 215.552	€ 171.662
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 233.000	€ 233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 215.552	€ 171.662
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.

Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2023	M.J.J.P. Duijsens	N.R. Rietbroek
Functiegegevens	Algemeen Directeur	Operationeel Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/09 t/m 31/12	01/03 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 55.718	€ 106.142
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 9.921	€ 25.148
Subtotaal	€ 65.639	€ 131.290
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 74.537	€ 186.953
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 65.639	€ 131.290
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Gegevens 2024					
bedragen x € 1	J.M.M. Polman	H.M. den Daas	M. Scholtens	W.C. Smits	J.W. Sanderse
Functiegegevens	Voorzitter	Vice voorzitter	bestuurslid	bestuurslid	bestuurslid
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01/2024 t/m 31/12/2024	01/01/2024 t/m 31/12/2024	01/09/2024 t/m 31/12/2024	01/09/2024 t/m 31/12/2024	01/01/2024 t/m 31/12/2024
Bezoldiging					
Bezoldiging	€ 22.103	€ 12.559	€ 4.720	€ 4.248	€ 8.373
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 34.950	€ 23.300	€ 7.767	€ 7.767	€ 23.300
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Bezoldiging	€ 22.103	€ 12.559	€ 4.720	€ 4.248	€ 8.373
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t

Gegevens 2023					
bedragen x € 1	J.M.M. Polman	H.M. den Daas	M. Scholtens	W.C. Smits	J.W. Sanderse
Functiegegevens	Voorzitter	Vice voorzitter	n.v.t.	n.v.t.	bestuurslid
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01/2023 t/m 31/12/2023	01/01/2023 t/m 31/12/2023	-	-	01/05/2023 t/m 31/12/2023
Bezoldiging					
Bezoldiging	€ 21.047	€ 11.973	-	-	€ 5.473
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 33.450	€ 22.300	-	-	€ 14.968

Gegevens 2024					
bedragen x € 1	D. Ende	D. Hylkema	K. Schenk	H. Spijkerboer	P.K. Berghuis
Functiegegevens	bestuurslid	bestuurslid	bestuurslid	bestuurslid	bestuurslid
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01/2024 t/m 31/12/2024	01/01/2024 t/m 31/12/2024	01/01/2024 t/m 31/12/2024	01/01/2024 t/m 31/12/2024	01/01/2024 t/m 31/08/2024
Bezoldiging					
Bezoldiging	€ 8.373	€ 8.373	€ 8.373	€ 8.373	€ 9.234
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 23.300	€ 23.300	€ 23.300	€ 23.300	€ 15.533
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Bezoldiging	€ 8.373	€ 8.373	€ 8.373	€ 8.373	€ 9.234
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t

Gegevens 2023					
bedragen x € 1	D. Ende	D. Hylkema	K. Schenk	H. Spijkerboer	P.K. Berghuis
Functiegegevens	bestuurslid	bestuurslid	bestuurslid	bestuurslid	bestuurslid
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01/2023 t/m 31/12/2023	01/01/2023 t/m 31/12/2023	01/01/2023 t/m 31/12/2023	01/01/2023 t/m 31/12/2023	01/01/2023 t/m 31/12/2023
Bezoldiging					
Bezoldiging	€ 7.981	€ 7.981	€ 7.981	€ 7.981	€ 13.302
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 22.300	€ 22.300	€ 22.300	€ 22.300	€ 22.300

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2024	E. Casteleijn
Functiegegevens	
Functie(s) bij beëindiging dienstverband	Algemeen Directeur
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Jaar waarin dienstverband is beëindigd	2024
Uitkering wegens beëindiging van het dienstverband	
Overeengekomen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	€ 75.000
Individueel toepasselijk maximum	€ 75.000
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	
Waarvan betaald in 2024	€ 75.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

9. Vooruitblik 2025

9.1 Organisatieontwikkelingen 2025

Het ontwikkelprogramma Bodem voor Groei is eind 2022 gestart en heeft in 2023 en 2024 volop bijgedragen aan de ontwikkeling van beleid en organisatie. In 2025 wordt dit in gewijzigde vorm voortgezet, waarbij er enkele focuspunten zijn gekozen. Daarin is het uitwerken van de meerjarenstrategie een belangrijke. Op basis van de nieuwe in 2024 vastgestelde visie wordt in 2025 de te voeren strategie voor de komende jaren uitgewerkt. De NAK wil van waarde zijn voor haar opdrachtgevers, klanten, sector en haar eigen medewerkers. In de strategie worden o.a. doorontwikkeling van kennis, expertise en leiderschap, automatisering en digitalisering, en een efficiëntere bedrijfsvoering geadresseerd. Daarnaast zullen we in 2025 veel aandacht besteden aan het analyseren en optimaliseren van onze processen. Maatwerk minimaliseren, harmonisatie en uniformiteit maximaliseren om vervolgens deze processen te kunnen digitaliseren. Ten slotte zullen we in 2025 aandacht besteden aan het verder professionaliseren van de governance organen middels zelfevaluatie en een onboarding traject.

9.2 Werkzaamheden

De verwachting voor de omvang van de dienstverlening in 2025 baseren we bij de meeste uitgangspunten dan ook op een 5-jarig gemiddelde, tenzij er specifieke aanleiding is om hiervan af te wijken:

- *Omvang pootgoed areaal*
Met de invoering van de bufferstroken in 2023 hebben we een daling van het areaal gezien. Verwachte daling van het areaal in 2024 heeft niet plaatsgevonden. In 2024 stabiliseert de omvang van het areaal rond de 39.000 hectare. Voor 2025 gaan we uit van een omvang van areaal van 39.000 hectare (begroting 2024: 36.014 ha)
- *Omvang pootgoed certificering*
Het 5-jarig gemiddelde komt uit op 1.085.000 ton. In de begroting 2025 is rekening gehouden met 1.075.000 ton en ligt in lijn met het nieuwe gemiddelde. (begroting 2024: 1.075.000 ton)
- *Omvang nacontrole*
Deze is grotendeels afhankelijk van het areaal, maar wordt ook deels bepaald door oogstomstandigheden. Op basis hiervan gaan we uit van 19.500 monsters, inclusief heronderzoek (begroting 2024: 18.225 monsters)
- *Omvang zaaizaad areaal*
De dalende trend van afgelopen jaren bij groenvoerders zet zich dit jaar nog voort. Een stijging wordt op termijn verwacht, maar nog niet in 2025. Bij granen zien we een stabilisatie van het areaal. Vandaar dat we uitgaan van 6.700 ha granen en 7.000 ha groenvoerders. (begroting 2024: 6.460 ha granen; 8.925 ha groenvoerders)
- *Omvang zaaizaad certificering*
De dalende trend in het areaal groenvoerders heeft ook invloed op de certificering. Voor 2025 gaan we uit van 14.000 ton. Het beeld bij granen is stabiel en het 5-jarig gemiddelde komt uit op 27.000 ton (begroting 2024: 25.175 ton granen; 15.200 ton groenvoerders, excl. erkenningen)
- *Werkzaamheden voor de NVWA en overige activiteiten:*
Gelijkblijvend